

Geleneksel Ürün Adlarının Korunması ve Sicilin Geleneksel Ürün Adları Bakımından Değerlendirilmesi

Dr. Öğr. Üyesi Selin ÖZDEN MERHACI*

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun (SMK) yürürlüğe girmesiyle birlikte geleneksel ürün adları, bu Kanun kapsamında korunmaya başlamıştır. Böylelikle, geleneksel şekilde üretilen ürünlere ilişkin özelliklerin devamlılığının sağlanması ve tüketicinin belirli standartları taşıyan ürünlere ulaşmasının sağlanması amaçlanmıştır. Buna karşılık SMK, geleneksel ürün adları üzerinde doğan hakkı bir sınai mülkiyet hakkı olarak nitelendirmemiştir (SMK md. 2/1-1). Geleneksel ürün adlarının sınai mülkiyet hakları içerisinde değerlendirilmemiş olması; korumanın coğrafi işaretlerle birlikte düzenlenmiş olması ve coğrafi işaretlere oldukça benzer hükümler içermesi de dikkate alınarak eleştiriye açıktır.

SMK'da bir adın, geleneksel ürün adı olarak tescil edilebilmesinin üç şarta bağlandığı anlaşılmaktadır. Menşe adı veya mahreç işareti kapsamına girmeyen bir ürün, eğer geleneksel üretim/işleme yönteminden veya geleneksel bileşimden kaynaklanmış ya da geleneksel hammadde veya malzemeden üretilmiş ise ve bu ad, en az otuz yıldır bu ürünü tarif etmek için kullanılmaktaysa, geleneksel ürün adı olarak Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) tarafından tutulan sicile kaydedilebilecektir.

SMK md. 46'ya göre; geleneksel ürün adı, sicilde belirtilen şartlara uygun olan ürünlerin üretimi veya pazarlamasında faaliyet gösterenler tarafından kullanılabilir. Yine aynı madde "*Geleneksel ürün adının amblemsiz kullanımı bu Kanun hükümlerine tabi değildir*" düzenlemesiyle adın, amblemsiz olarak kullanımına izin vermiştir. Dolayısıyla üründe, geleneksel ürün adlarına ilişkin TÜRKPATENT tarafından oluşturulan amblem kullanılmıyorsa, o ürünün SMK kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmayacak, bu halde talepler, şartları varsa

* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi, FİSAUM Müdür Yardımcısı, sozden@law.ankara.edu.tr.

genel hükümlere dayandırılacaktır. SMK'nın geleneksel ürün adlarının amblemsiz kullanımı hallerini kapsam içinde değerlendirmemesinin, diğer tescilli sınai mülkiyet haklarıyla ve özellikle coğrafi işaretlerle karşılaştırıldığında önemli bir farklılık doğurduğu görülmektedir.

TÜRKPATENT veri tabanında 31.01.2023 tarihi itibarıyla toplam 30 adet geleneksel ürün adı başvurusu bulunduğu, bunların 6'sının tescil edilmiş olduğu tespit edilmiştir¹. Tescil edilmiş geleneksel ürün adları ezo gelin çorbası, döner, Denizli tandır kebabı, Ayvalık tostu, şevket-i bostan ve Çakallı menemenidir. Buna karşılık sıcak şarap veya tohato gibi kültürümüzle özdeşleştirilmesi güç bir takım başvuruların da bulunduğu görülmektedir.

“Geleneksel üretime ilişkin yöntemlerin ve kültürümüze ait öğelerin nesilden nesile aktarılması ve standart üretim prosedürlerinin belirlenerek garanti altına alınması”² amacının gerçekleştirilmesi hedefiyle tescil edilmesi öngörülen geleneksel ürün adlarının, ülkemizin zengin kültürü ve geleneksel üretim yöntemlerinin çeşitliliği de dikkate alındığında büyük önem taşıdığı düşünülmektedir. Buna karşılık geleneksel ürün adları sicilinde bakıldığında, belirtilen amacı taşımayan başvuruların da bulunduğu görülmektedir.

Bu sunumda, öncelikle geleneksel ürün adlarının SMK'da nasıl ele alındığı kısaca değerlendirildikten sonra, sicilde yer alan tescilli adlar ile hali hazırda başvuru aşamasında olan adların değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

¹ <https://ci.turkpatent.gov.tr/veri-tabani> (E.T.: 31.01.2023).

² SMK Madde Gerekçeleri, md. 33;

<https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss341.pdf> (E.T.: 31.02.2023).